

O sviatosti manželstva

Pojem

Kresťanské manželstvo je sviatosť, ktorá na základe vzájomného neodvolateľného súhlasu spája muža a ženu k celoživotnému spoločenstvu lásky, k plodeniu a výchove potomstva, k čomu súčasne poskytuje potrebnú milosť. Táto definícia II. Vatikánskeho koncilu hovorí jasne o podstatných zložkách sviatosti manželstva. Podobne ich definuje aj Kódex kánonického práva (CIC): *Manželskú zmluvu, ktorou muž a žena ustanovujú medzi sebou spoločenstvo celého života a ktorá svojou prirodzenou povahou je zameraná na dobro manželov, ako aj na plodenie a výchovu detí, Kristus Pán povýšil medzi pokrstenými na hodnosť sviatosti.* Jasne sa tu ukazuje, že manželstvo je:

- zmluva
- medzi mužom a ženou
- jediná a nerozlučiteľná
- zameraná na dobro manželov, plodenie a výchovu detí
- sviatosťou

Týmto piatim podstatným bodom manželstva je potrebné sa osobitne povenovať.

Zmluva

Zmluvy sa bežne medzi ľuďmi uzatvárajú ako záruka dohody. Zmluva môže byť unilaterálna (podmienky zmluvy určuje len jedna strana – napr. zmluva Boha s vyvoleným ľudom) alebo bilaterálna (podmienky si určujú obe, resp. všetky strany). Asi je jasné, že v manželstve ide o bilaterálnu zmluvu, kde si obaja – muž i žena – navzájom určujú „podmienky“. Tieto podmienky sú súčasťou „chodenia“, patrí medzi ne vzájomné spoznanie sa a určenie si podmienok pre nadchádzajúcu „zmluvu“ - manželstvo. Práve preto je obdobie „chodenia“ tak nevyhnutné pre správne rozhodnutie prijatia takejto vážnej zmluvy. Ak sa týmto podmienkam – vlastnosti človeka, charakter, schopnosti, vôľa, láska, ... - nedá dostatočný dôraz, neraz sa uzavretie manželstva zbytočne urýchli, a potom vznikajú zbytočné ťažkosti. Hovorí sa, že láska je slepá, ale manželstvo jej otvára oči. Je to možno úsmevné, ale pravdivé. Mnohí skúsení starší ľudia, i duchovní vodcovia radia, aby sa pre manželstvo nerozhodovali ľudia v stave „zaľúbeneckej slepoty“. Treba svoju „zmluvnú stánku“ dobre spoznať – čo mi sľubuje, či je schopná to všetko splniť, dodržať, atď. Až keď máme akú-takú istotu, že každý z nás podmienky zmluvy dodrží, vtedy ju môžeme aj uzavrieť. Ved' je to proti logike, upísať sa zmluvou, že niekomu dám desať miliónov do dvoch týždňov, keď ich nemám! Rovnako je proti zdravému rozumu sľúbiť niekomu to, čo robí manželstvo manželstvom, ak na to nemám! A takým istým nerozumom je takýto sľub prijať!

Medzi mužom a ženou

Z božského ustanovenia sviatosti manželstva (povieme si o tom neskôr) jasne vyplýva, že táto sviatosť môže byť uzavretá len medzi mužom a ženou – teda heterosexuálnym párom. Žiadne dnešné tendencie o uzavretie „manželstva“, resp. partnerstva medzi homosexuálnymi párami nemôže byť nikdy manželstvom. To je možné len medzi mužom a ženou. Z definície muža a ženy je jasné, že manželstvo nemôžu uzavrieť ani deti.

Jedinosť a nerozlučiteľnosť

Ide o dve podstatné vlastnosti manželstva. *Jedinosť* je dosť krkolomný termín, ktorý je ale v podstate veľmi jednoznačný – manželstvo je jediná zmluva. To znamená, že ak som ju už raz uzavrel, nemôžem ju uzavrieť s nikým iným. Jedinosť manželskej zmluvy vyplýva z jej prirodzeného určenia – zmluva na *spoločenstvo celého života*. Slovo *celého* však neznamená len trvanie života (jeho dĺžka), ale aj jeho náplň – preto sa nemôžem deliť s ďalším človekom o niečo, čo už akoby nemám, lebo som už niekomu odovzdal! Preto je manželstvo jediné a nemožno z tohto titulu uzavrieť žiadne iné. Z primárneho významu *celého* života potom vyplýva *nerozlučiteľnosť* manželstva. To je to, čo sa bežne hovorí, že sviatostne (platne) uzavreté manželstvo nemožno rozviesť. Ak teda ja s niekym uzavriem manželstvo, uzatváram ho na celý náš spoločný život. Pokiaľ budeme obaja žiť, dovtedy táto zmluva platí (no smrťou jedného z nás sa zmluva končí – preto sa ovdovení môžu znovu sobášiť!).

Zameranie na dobro manželov, plodenie a výchovu detí

Tu môže byť nejasný azda len termín *dobro manželov*. Pod ním sa rozumejú všetky dobré spoločného života, teda to dobro, ktoré takéto život prináša (láska, bezpečie, istotu, pokoj, zabezpečenie, rodina, vzťahy,...). Samozrejme, patrí tu aj sexuálne spolužitie manželov, na ktoré sa v minulosti aj v manželstve hľadalo len ako na „nutné pre splodenie potomstva“. Aj keď je pri ňom *otvorenosť pre život* podmienkou aby nebolo hriechne, to ešte neznamená, že každé takéto spolužitie musí byť na plodenie zamerané! (obdobie neplodných dní ženy) To je rozdiel, ktorý je potrebné si uvedomovať. Z jeho správneho pochopenia potom jasne vyplýva, že manželské spolužitie nie je nutne len na plodenie detí, ale pre *dobro* manželov. A ak žena pri ňom počne, otvorenosť pre život mi káže dieťa s láskou prijať a vychovávať!

Sviatosť

To že Kristus povýšil takúto zmluvu medzi pokrstenými na sviatosť je veľkým darom. Pozor! Medzi pokrstenými! To znamená, že manželstvo je sviatosťou len vtedy, ak obe stránky (muž i žena) sú platne pokrstené (rímogrékokatolíkom a evanjelikom ale tu sa musí overiť platnosť krstu!). Ak si ja teda vezmem nepokrstenú, pri dodržaní kánonických predpisov pre prijatie manželstva mám *platné* ale *nesviatosťné* manželstvo!

Ak by sa tá moja polovička časom v manželstve dala pokrstiť, sviatosťnosť manželstva tým samým činom jej krstu oživne a už bude aj sviatosťné! Povedzme si teda, kedy je **manželstvo platné**:

➤ *dvaja pokrstení*

➤ *jeden pokrstený, druhý nepokrstený, zachovaná*

kánonická forma (sem patria dišpenzy a licencie; o nich je zbytočné teraz hovoriť, je ich veľa, a všetky sa dozviete na poučení pred sobášom – spomeniem len napr. že katolícka stránka je povinná sa sobášiť pred zástupcom Cirkvi – kňazom (alebo diakonom); ak by sa sobášila povedzme na úrade, má neplatné manželstvo!)

➤ *dvaja nepokrstení* (ich civilný sobáš je platný aj pred Bohom na základe prirodzeného práva!) Je učeníom Cirkvi, že **manželstvo je pravou a vlastnou sviatosťou, ustanovenou Kristom**. Manželstvo má teda božské ustanovenie, nie ľudské. Boh žehná manželskej dvojici a dáva príkaz k plodeniu: „Plodte a množte sa a naplňte zem.“ (Gn 1,

28) Božský pôvod manželstva sa v dejinách snažili mnohí podlomiť. Ich snahy boli skôr praktické, aby mohli manželskú zmluvu zrušiť a opakovať manželstvo. Apológia Cirkvi však jasne dokazuje, že manželstvo má božský pôvod, a preto nie je človeku možné doň zasahovať. Nuž, čo *Boh spojil, človek nech nerozlučuje* :)!

Vonkajšie znamenia sviatosti manželstva

Nakoľko Kristus povýšil doterajšie prirodzené manželstvo, ktoré podstatne pozostávalo z manželskej zmluvy, k účinnému znameniu milosti, splýva sviatosť manželstva vecne s manželskou zmluvou. V dôsledku toho je každá platná manželská zmluva medzi pokrstenými platnou sviatosťou. Keďže vonkajším znamením sviatosti manželstva je manželská zmluva, teda obojstranné vyjadrenie vôle snúbencov, nehovoríme pri sviatosti manželstva striktne o matérii a forme. Sú však aj takí teológovia, ktorí sa tohto delenia striktne držia a pri sviatosti manželstva hovoria o *súhlase*, ktorý si snúbenci vymieňajú, ako o matérii a o *slovách* súhlasu ako o forme.

Účinky sviatosti manželstva

Medzi ne patrí v prvom rade *manželský zväzok*, ktorý vzniká prijatím sviatosti. O jeho podstatných vlastnostiach (jedinosť a nerozlučiteľnosť) sme už hovorili... Druhým účinkom je ako pri každej sviatosti milosť posväcujúca, ktorá je zvláštnym spôsobom zameraná na účel sviatosti manželstva – posväcuje manželov a dáva im nadprirodzenú silu k plneniu ich stavovských povinností.

Vysluhovateľ a prijímateľ sviatosti manželstva

Už sme si povedali, že sviatosť manželstva si vysluhujú snúbenci navzájom tým, že si vymieňajú súhlas v manželskej zmluve. Tým, že ho dávajú a od druhého zase prijímajú sú si navzájom aj vysluhovateľom aj prijímateľom sviatosti. Možno vám napadne otázka: Načo je tam potom potrebný kňaz, alebo diakon? Správna otázka. Jeho prítomnosť je potrebná k tomu, aby mohol vyslúžiť obrad (ktorý nikto iný vyslúžiť nemôže), v rámci ktorého si snúbenci vysluhujú sviatosť a bez ktorého si ju vyslúžiť nemôžu. Je to teda podmienka ku platnosti sviatosti manželstva. Napriek tomu, jeho prítomnosť nepatrí k podstatným zložkám sviatosti a preto je možné vo výnimočných prípadoch uzavretie manželstva aj bez prítomnosti vysväteného služobníka Cirkvi.

K platnému vyslúženiu a prijatiu sviatosti manželstva sa vyžaduje:

- aby obaja boli **pokrstení**
- **aspoň virtuálny úmysel** (raz vzbudený a nikdy neodvolaný) robiť to, čo robí Cirkev
- **absencia manželských prekážok** (o tých vám povedia na náuke)
- **zachovanie kánonickej formy**, ktorá je predpísaná Cirkvou (a preto ju môže Cirkev aj dišpenzovať) – kňaz/diakon, dvaja svedkovia, Svätým stolcom schválený obrad.